

SADRŽAJ

	Strana
ZAHVALNOST	i
MOTO	ii
REZIME	iii
ABSTRACT	vi
SADRŽAJ	ix
LISTA TABELA	xv
LISTA SLIKA	xvi
LISTA SKRAĆENICA	xxiii
1 UVOD	1
1.1 Kontekst	1
1.2 Obrazloženje istraživanja za disertaciju	7
1.3 Struktura disertacije	8
2 METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	10
2.1 Projekat istraživanja	10
2.2 Definisanje elemenata istraživanja	10
2.2.1 Problem istraživanja	10
2.2.2 Predmet istraživanja	14
2.2.3 Cilj istraživanja	16
2.2.4 Hipoteze u istraživanju	16
2.2.4.1 Opšta hipoteza istraživanja	16
2.2.4.2 Posebne hipoteze istraživanja	16
2.2.4.2.1 Prva posebna hipoteza istraživanja	17
2.2.4.2.2 Druga posebna hipoteza istraživanja	17
2.2.4.2.3 Treća posebna hipoteza istraživanja	17
2.2.4.2.4 Četvrta posebna hipoteza istraživanja	18
2.2.4.2.5 Peta posebna hipoteza istraživanja	18
2.2.4.2.6 Šesta posebna hipoteza istraživanja	18
2.2.4.2.7 Sedma posebna hipoteza istraživanja	18
2.2.4.2.8 Osmnaestna posebna hipoteza istraživanja	18
2.2.4.2.9 Deveta posebna hipoteza istraživanja	19
2.2.4.2.10 Deseta posebna hipoteza istraživanja	19
2.2.5 Način istraživanja	19
2.2.6 Značaj istraživanja	20
2.2.7 Ograničenja istraživanja	20

3 TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA.....	21
3.1 Saobraćajne nezgode.....	21
3.1.1 Pojam, fenomenologija i etiologija saobraćajnih nezgoda	21
3.1.2 Teorije saobraćajnih nezgoda	22
3.1.2.1 Teorija slučaja.....	23
3.1.2.2 Teorija zaraze.....	25
3.1.2.3 Teorija sklonosti.....	25
3.1.2.4 Teorija povremene sklonosti - Spell theory	27
3.1.2.5 Teorija promjena frekvencija nezgoda.....	28
3.1.3 Baze podataka o saobraćajnim nezgodama.....	28
3.1.3.1 WHO Data System.....	29
3.1.3.2 OECD Data System [IRTAD]	30
3.1.3.3 EU Data System [CARE].....	31
3.1.3.4 Crna Gora Baza podataka	33
3.2 Bezbjednost saobraćaja.....	35
3.2.1 Pojam bezbjednosti saobraćaja	35
3.2.2 Teorije o bezbjednosti saobraćaja	36
3.2.3 Mjerenje nivoa bezbjednosti saobraćaja	39
3.2.3.1 Direktni pokazatelji bezbjednosti saobraćaja.....	40
3.2.3.1.1 Javni rizik u saobraćaju na putevima [PRRT]	41
3.2.3.1.2 Saobraćajni rizik u saobraćaju na putevima [TRRT].....	41
3.2.3.1.3 Dinamički TRRT	41
3.2.3.2 Indirektni pokazatelji bezbjednosti saobraćaja	42
3.2.3.3 Stepen motorizacije [MLRT]	43
3.2.3.4 Ostali pokazatelji bezbjednosti saobraćaja	43
3.2.3.4.1 Rizik smrtnog stradanja u saobraćaju na putevima [RRTD]	43
3.2.3.4.2 Bazni i lančani indeks	44
3.2.3.5 Indikatori bezbjednosti saobraćaja [SPI]	45
3.3 Modeli za evaluaciju i predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima.....	47
3.3.1 Grupe modela predviđanja javnog rizika u saobraćaju na putevima.....	47
3.3.2 Modeli zasnovani na parametrima koji nijesu u uzročnoj vezi sa saobraćajnim nezgodama.....	49
3.3.2.1 Model stepena motorizacije [Smeed's Law]	49
3.3.2.2 Ekonomski modeli	50
3.3.2.2.1 Model stepena nezaposlenosti.....	51
3.3.2.2.2 Modeli nivoa ekonomskog rasta	52
3.3.2.3 Model nivoa socijalne agresivnosti i nasilja	54
3.3.3 Modeli zasnovani na parametrima koji su u uzročnoj vezi sa saobraćajnim nezgodama.....	55
3.3.3.1 Opisni (deskriptivni) modeli	57
3.3.3.2 Modeli predviđanja (analitički makro modeli)	58

3.3.3.3 Modeli faktora rizika (analitički mikro modeli)	59
3.3.3.4 Modeli koji prikazuju posljedice	60
3.3.3.5 Modeli za implementaciju.....	61
3.3.3.5.1 Traffic safety level [TSL]	61
3.3.3.5.2 Road safety [ROSA] indeks.....	62
3.3.4 Modeli zasnovani na vremenskim serijama.....	64
3.3.4.1 Linearni model vremenskih serija.....	66
3.3.4.2 Nelinearni model vremenskih serija	66
3.3.4.3 ARMA, ARIMA, DRAG model vremenskih serija.....	67
3.3.4.4 Model latentnog rizika [LRT]	68
3.3.5 Modeli zasnovani na Indikatorima bezbjednosti saobraćaja	69
3.3.5.1 Road safety development index [RSDI]	69
3.3.5.2 Road safety index [RSI].....	70
3.3.5.3 Composite road safety indicator [CRSI].....	71
3.3.5.4 Road safety composite index [RSCI].....	72
4 ISTRAŽIVANJE O JAVNOM RIZIKU U SAOBRAĆAJU NA PUTEVIMA:	
GLOBALNI, REGIONALNI, NACIONALNI NIVO	73
4.1 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Globalni nivo.....	73
4.1.1 Metod istraživanja javnog rizika u saobraćaju na putevima na globalnom nivou	73
4.1.2 Javni rizik u saobraćaju na putevima na globalnom nivou	73
4.1.3 Diskusija o Javnom riziku u saobraćaju na putevima na globalnom nivou	76
4.2 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Regionalni nivo	77
4.2.1 Metod istraživanja javnog rizika u saobraćaju na putevima na regionalnom nivou	77
4.2.2 Javni rizik u saobraćaju na putevima: WHO regioni	78
4.2.3 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Evropa_44	79
4.2.4 Javni rizik u saobraćaju na putevima: EU_28.....	81
4.2.5 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Zapadni Balkan (WB_5)	81
4.2.6 Javni rizik u saobraćaju na putevima: EO_11.....	82
4.2.7 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Evropa_11	84
4.2.8 Diskusija o Javnom riziku u saobraćaju na putevima na regionalnom nivou	85
4.3 Javni rizik u saobraćaju na putevima: Nacionalni nivo	87
4.3.1 Metod istraživanja javnog rizika u saobraćaju na putevima na nacionalnom nivou.....	87
4.3.2 Javni rizik u saobraćaju na putevima u odabranim nerazvijenim zemljama	87
4.3.2.1 Cambodia	88
4.3.2.2 Kenya	88
4.3.2.3 India	89
4.3.2.4 Uganda	89
4.3.2.5 Viet Nam	90

4.3.3 Javni rizik u saobraćaju na putevima u odabranim zemljama u razvoju.....	90
4.3.3.1 Ruska Federacija.....	91
4.3.3.2 China	91
4.3.3.3 Brazil.....	92
4.3.3.4 South Africa	92
4.3.3.5 Turkey	93
4.3.4 Javni rizik u saobraćaju na putevima u odabranim razvijenim zemljama	93
4.3.4.1 Australia.....	94
4.3.4.4 Finland	94
4.3.4.6 Germany.....	95
4.3.4.7 Japan	95
4.3.4.8 USA.....	96
4.3.5 Javni rizik u saobraćaju na putevima u odabranim zemljama Transportne Zajednice Zapadnog Balkana	96
4.3.5.1 Srbija.....	97
4.3.5.2 BiH.....	97
4.3.5.3 Albania.....	98
4.3.5.4 Crna Gora.....	98
5 ISTRAŽIVANJE O PREDVIĐANJU JAVNOG RIZIKA U SAOBRAĆAJU NA PUTEVIMA CRNE GORE.....	99
5.1 Bezbjednost saobraćaja na putevima u Crnoj Gori.....	99
5.1.1 Pokazatelji o Crnoj Gori značajni za predmet istraživanja	99
5.1.2 Stanje bezbjednosti saobraćaja na putevima u Crnoj Gori	100
5.2 Predviđanje javnog rizika u saobraćaja na putevima Crne Gore	102
5.2.1 Izbor modela za predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima Crne Gore	102
5.2.2 Predviđanje javnog rizika u saobraćaja na putevima Crne Gore modelom Stepen Strateškog Upravljanja Bezbjednošću Saobraćaja [SSUBS].....	103
5.2.2.1 Metod istraživanja za model SSUBS u Crnoj Gori	104
5.2.2.2 Primjena modela SSUBS u Crnoj Gori, 2000-2016	104
5.2.2.3 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na ciljeve SUBS.....	107
5.2.2.4 Diskusija o modelu SSUBS	108
5.2.3 Predviđanje javnog rizika u saobraćaja na putevima Crne Gore modelom Stepen motorizacije [Smeed's Law].....	111
5.2.3.1 Metod istraživanja za Smeed's Law u Crnoj Gori	111
5.2.3.2 Primjena Smeed's Law na Crnu Goru, 2000-2016	112
5.2.3.3 Primjena Smeed's Law na Crnu Goru, 2000-2009	113
5.2.3.4 Primjena Smeed's Law na Crnu Goru, 2010-2016	114
5.2.3.5 Primjena Smeed's Law na Crnu Goru, u odnosu na stopen motorizacije	116
5.2.3.6 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na stopen motorizacije	117

5.2.3.7 Regresiona i korelaciona analiza	119
5.2.3.8 Diskusija o modelu Smeed's Law	121
5.2.4 Predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima Crne Gore modelom Stepen nezaposlenosti	124
5.2.4.1 Metod istraživanja za model Stepen nezaposlenosti u Crnoj Gori	125
5.2.4.2 Primjena modela Stepen nezaposlenosti u Crnoj Gori, 2005-2016	125
5.2.4.3 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na Stepen nezaposlenosti	127
5.2.4.4 Diskusija o modelu Stepen nezaposlenosti	128
5.2.5 Predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima Crne Gore modelom Stepen ekonomskog rasta [GDP per capita]	128
5.2.5.1 Metod istraživanja za model GDP per capita u Crnoj Gori	128
5.2.5.2 Primjena modela GDP per capita u Crnoj Gori, 2000-2016	129
5.2.5.3 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na GDP per capita	130
5.2.5.4 Diskusija o modelu GDP per capita	131
5.2.6 Predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima Crne Gore modelom Stepen kriminaliteta	133
5.2.6.1 Metod istraživanja za model Stepen kriminaliteta u Crnoj Gori	133
5.2.6.2 Primjena modela Stepen kriminaliteta u Crnoj Gori, 2000-2016	134
5.2.6.3 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na Stepen kriminaliteta	136
5.2.6.4 Diskusija o modelu Stepen kriminaliteta	139
6 MODELOVANJE PREDVIĐANJA JAVNOG RIZIKA U SAOBRĂCAJU NA PUTEVIMA.....	141
6.1 Metod za modelovanje predviđanja javnog rizika u saobraćaju na putevima.....	141
6.2 Izbor modela i područja za modelovanje predviđanja javnog rizika u saobraćaju na putevima.....	142
6.2.1 Predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima modelom Stepen Strateškog Upravljanja Bezbjednošću Saobraćaja [SSUBS]: Crna Gora vs EU	143
6.2.1.1 Metod istraživanja za model SSUBS: Crna Gora vs EU	143
6.2.1.2 Stanje bezbjednosti saobraćaja na putevima: Crna Gora vs EU	144
6.2.1.3 Primjena modela SSUBS: Crna Gora vs EU (2000-2016)	146
6.2.1.4 Promjene pokazatelja bezbjednosti saobraćaja u odnosu na ciljeve SUBS: Crna Gora vs EU	149

6.2.1.5 Diskusija o modelu SSUBS: Crna Gora vs EU	152
6.2.2 Predviđanje javnog rizika u saobraćaju na putevima modelom Stepen ekonomskog rasta [GDP per capita]: Crna Gora vs Svijet	154
6.2.2.1 Pokazatelji o Sviljetu značajni za predmet istraživanja	154
6.2.2.2 Metod istraživanja za model GDP per capita: Crna Gora vs Svijet.....	155
6.2.2.3 Primjena modela GDP per capita: Crna Gora vs Svijet	156
6.2.2.4 Primjena modela GDP per capita: Crna Gora vs Evropa_44	159
6.2.2.5 Primjena modela GDP per capita: Crna Gora vs EU_28, EO_11; ZB_5.....	160
6.2.2.6 Primjena modela GDP per capita: Crna Gora vs Evropa_11	160
6.2.2.7 Diskusija modelu GDP per capita: Crna Gora vs Svijet	161
7 ZAKLUČNA RAZMATRANJA I PRAVCI DALJIH ISTRAŽIVANJA	167
LITERATURA	180
DODATAK A	194
OBJAVLJENI RADOVI UKLJUČENI U DOKTORSKU DISERTACIJU	194
DODATAK B	195
LISTA OBJAVLJENIH RADOVA U VEZI TEME DOKTORSKE DISERTACIJE	195